

Weenink Mode verlaat historische grond

Door Gerard Bruil

Het centrum van Varsseveld ondergaat momenteel een grote metamorfose. De projecten, die worden aangeduid met de namen 'Van Deutekom' en 'Borchuus', zullen ervoor gaan zorgen, dat de omgeving in de nabijheid van de Laurentiuskerk er straks geheel anders uit zal zien. Vooral de sloop van de winkel van Weenink en het realiseren van een plein aldaar, zal grote gevolgen hebben voor het aanzien van het dorp. Tijd om eens terug te kijken in de historie van deze plek waar al eeuwenlang bedrijvigheid heeft geheerst.

Rampjaar

Alle onderzoeken naar de historie van Varsseveld lopen vast in het rampjaar 1723. Op 14 september van dat jaar brandde het gehele dorp tot de grond toe af. Ook de kerk werd niet gespaard. Slechts enkele muurresten bleven staan, maar de eens zo trotse toren werd geheel door de brand vernield. De inwoners werden beroofd van al hun bezittingen en ook de gehele administratie van de kerk ging verloren. Aan de hand van bewaard gebleven belastinglijsten van voor en na de brand lijkt het, dat de woningen nagenoeg op dezelfde plaats weer zijn opgebouwd. Er zijn geen kaarten van Varsseveld voor 1723 bekend. De oudste kaart van het centrum van Varsseveld dateert uit 1754. Op deze kaart staan op de plek van het tegenwoordige Weenink twee huizen ingetekend. In 1799 maakte Gerrit van Holten, wonend aan het Kerkplein te Varsseveld, een beschrijving van het dorp. Hierin wordt ondermeer vermeld: "...dit alleen is zeker, dat aldaar een zekere burcht is geweest, waarvan egter niet de minste overblijfselen voor handen is, dan een zekere hoogte, westwaards aan 't kerkhoff, thans met huijzen beset; waarbij nog een zekere lage streek, thans tot mistvaalt gebruikt wordende, de naam van burcht of burchtgraven behouden heeft". Zou dit dan de plek zijn waar de vermeende burcht van de graven van Lohn heeft gestaan? Misschien dat archeologische opgravingen na de sloop van het pand van Weenink meer opheldering kunnen geven. Tot die tijd blijft dit verhaal in nevelen gehuld.

Plantenschuur

Wanneer we nu de kadasterkaart uit 1832 bekijken, zien we dat zich aan de ingang van het centrum van Varsseveld, recht tegenover de Spoorstraat, een zeer nauwe doorgang bevond. Komende uit de richting Doetinchem werd de weg nagenoeg geblokkeerd door de 'Plantenschuur'. De herkomst van deze naam ligt in het feit, dat een gedeelte van dit pand dienst deed als schuur van Jan Planten.

Jan Planten was tapper en stalhouder van beroep en woonde tegenover de 'Plantenschuur' op de hoek van de Spoorstraat en de Doetinchemseweg in het huis genaamd 'de Gouden Leeuw'. Thans is hier de beddenzaak Klaas Vaak gevestigd. Aan de westzijde werd de 'Plantenschuur' bewoond door de gezinnen van metselaar Jan Willem Slotboom en schoenmaker Hermanus Heijerman. Op deze plek heeft zich door de jaren heen veel lief en leed afgespeeld. Zo zien we dat in 1833 een dochter van Heijerman naar Amsterdam vertrok om daar als dienstmeid te gaan werken. Enkele jaren later keerde zij terug naar haar ouders in Varsseveld, nadat was gebleken dat zij te Amsterdam "ten eenenmale van haar verstand beroofd is". De ouders kregen van het gemeentebestuur de opdracht dat "...de krankzinnige Johanna wel worde bewaard en buiten staat gehouden om anderen schrik of nadeel toe te brengen". De reeds bejaarde ouders gehoorzaamden en sloten haar meer dan een jaar op. Wanneer zij echter door armoede gedreven bij de gemeente en het armenbestuur van de kerk aanklopten om steun, gaven deze niet thuis. Zij waren van mening dat de gemeente Amsterdam voor de kosten op moest draaien. Amsterdam nam dan ook haar verantwoordelijkheid en de ongelukkige Johanna werd opgezonden naar de hoofdstad en daar ondergebracht in het Buiten Gasthuis.

In 1873 brandde het pand tot de grond toe af en werd het herbouwd op dezelfde plek. De woning van de familie Slotboom werd zelfs nog wat vergroot. Na de wederopbouw in 1874 namen naast de familie Slotboom de weduwe Elena Fuldauer-Bendix en haar dochter Fina hun intrek in de 'Plantenschuur'.

In 1893 sloeg het noodlot weder toe en brandde de 'Plantenschuur' ten tweeden male af. Ditmaal werden ook de naastgelegen panden bedreigd en vatten de huizen van Becking 'het Hooge Huus', Planten op de hoek van de Spoorstraat en het daarnaast gelegen pand van Jan Kreeftenberg vlam. Een ramp dreigde voor Varsseveld, maar met veel moeite wist men het vuur te bedwingen en bleef de schade beperkt tot een totaal vernielde 'Plantenschuur' en brandschade aan de omliggende panden. Andermaal herrees de 'Plantenschuur' uit de as, maar wegens drankmisbruik ging het niet goed met de zaken van bewoner Gerrit Jan Slotboom en hij besloot uit het leven te stappen.

Elena Fuldauer overleed in 1899 en werd begraven op de Israëlitische Begraafplaats op de Heelweg. Na het overlijden van haar moeder bleef dochter Fina niet alleen achter. Haar zuster Johanna kwam bij haar inwonen en de gezusters Fuldauer werden de nieuwe eigenaren van het gehele woongedeelte. De aangrenzende schuur kwam in 1910 in eigendom van Hermanus Hillebrands, die tevens de zaak van Planten aan de Spoorstraat had gekocht.

De zusters Fuldauer handelden in geiten en waren in het bezit van een springbok. Dit werd hun door de burens echter niet in dank afgenomen. Zij dienden een klacht in bij het gemeentebestuur over de ondraaglijke stank die zij ondervonden van deze springbok. De dames werden dan ook door B en W aangeschreven dat zij het bedrijf dat ze met de bok uitoefenden moesten staken en dat de bok uit de kom van het dorp moest worden verwijderd.

In 1921 besloot de gemeenteraad over te gaan tot aankoop van de 'Plantenschuur' en deze af te breken om zodoende de weg te kunnen verbreden. Het gedeelte van Hillebrands werd aangekocht voor f 2000,00. De aankoop van de woning van Fuldauer stuitte op meer problemen. De vraagprijs van f 6500,00 lag voor de gemeente veel te hoog. De eigenaren van de aangrenzende percelen werden hierop gevraagd een financiële bijdrage te leveren, waarop positief werd gereageerd. De gebroeders Hesselink droegen f 500,00 bij en de overige burens H. Hillebrands, Joh. Weenink, J.G. Duitshof, Joh. Becking en G.Th. Becking ieder f 100,00, zodat de gemeente over kon gaan tot aankoop.

De afbraak van de 'Plantenschuur' werd gegund aan timmerman C.H. Schuurman te Varsseveld. Het sloopmateriaal werd door hem deels gebruikt voor de bouw van zijn timmerwerkplaats aan de Doetinchemseweg. De koperen deurkruk van de dames Fuldauer doet tot heden ten dage nog dienst in de deur van de timmerwerkplaats van Chris Schuurman.

Johan Weenink

Johan Weenink is geboren in 1876 op de boerderij 'Klein Buevink' in de Binnenheurne onder Varsseveld. Op jonge leeftijd trad hij in dienst als winkelbediende bij Adolph Konink op 'de Klokkeweerd' gelegen pal naast café 'de Ploeg' in het centrum van Varsseveld. In 1901 huwde hij met Grada Hendrika Konink en nam de zaak over van zijn voormalige werkgever, die een jaar daarvoor was overleden. Johan stond te boek als winkelier en manufacturier en was de grondlegger van de familieonderneming Weenink. In 1909 verhuisde zijn winkel naar het voormalige pand van Jan Kreeftenberg, ook wel 'Jan Parijs' genaamd, aan de Spoorstraat 6.

In 1928 bouwde Johan Weenink op de grond van de voormalige 'Plantenschuur' een nieuwe winkel met woonhuis. In dat jaar huwde zijn zoon Anton Bernard met Johanna Cornelia Hekkelman en zij vestigden zich in het nieuw gebouwde pand met een winkel in dames-, heren- en kinderconfectiekleding.

Ondanks de crisisjaren ging het de onderneming voor de wind en ook de Tweede Wereldoorlog werd zonder al teveel moeilijkheden doorstaan. De grote bloei van het bedrijf vond plaats vanaf de jaren '50. In 1957 werd de winkel verbouwd en tevens flink uitgebreid. Zoon Dick Weenink huwde met Hally Westerveld en vormde samen met zijn vader Anton 'Weeninks Kledingmagazijnen N.V.'

Naast de klandizie uit de Achterhoek bestond er een grote aanloop van onze oosterburen. Samen met de winkel van Duthler vormden zij een trekpleister voor het winkelend publiek uit Duitsland, waarvan ook de overige ondernemers van Varsseveld profiteerden. Vooral op een 'Duitse zondag' zag het zwart van de klanten en moest de politie er soms aan te pas komen om het verkeer in goede banen te leiden. De buschauffeurs van de Geldersche Tramwegen kondigden de bushalte in het centrum van Varsseveld zelfs aan met de woorden 'Halte Weenink en Duthler'.

Uitbreiding

In 1964 sloeg Weenink zijn vleugels uit en opende een winkel in de Misterstraat te Winterswijk. Hier werd een samenwerking aangegaan met de fa. H. Kuiper en zoon. Na de fusie werd de winkel vergroot en gemoderniseerd en er kwam een aparte bruidskamer, waar de toekomstige bruidjes in alle rust hun bruidsjapon konden uitkiezen.

In 1971 werd de winkel van Demmink aan de Hamburgerstraat te Doetinchem overgenomen. De winkel werd ingrijpend verbouwd en kreeg vier speciaalzaken onder een dak. Zo kon men er terecht voor dames- en herenconfectie, huishoudtextiel als handdoeken, theedoeken en lakens, maar ook voor lingerie en foundations in de Livera speciaalzaak.

Begin jaren '70 werd 'het Hooge Huus', gelegen naast de winkel van Weenink te Varsseveld, aangekocht en samen met een deel van de bestaande winkel gesloopt. Op deze plek verrees een nieuw winkelpand waarvan de uitstraling, tot op de dag van vandaag, de meningen van de Varsseveldse bevolking uiteen doet lopen. Of men vindt het een architectonisch hoogstandje of een betonnen gedrocht, dat niet past in het dorpscentrum van Varsseveld. Hoe het ook zij, Weenink trok wel weer de aandacht naar zich toe. Dit bleek ook tijdens het 50 jarig jubileum in 1978. De overweldigende belangstelling van zowel klanten als mede-ondernemers was hartverwarmend en toonde tevens aan, dat Weenink in zijn branche een begrip was tot in de verre omtrek.

Het bedrijf kreeg echter ook met tegenslagen te maken. In de jaren '80 stagneerde de economie en veranderde het koopgedrag en modebewustzijn van de mensen. Ook de concurrentie van de grotere omliggende plaatsen met zijn vele kledingwinkels was groot. Tot overmaat van ramp overleed de grote drijvende kracht Dick Weenink plotseling in 1995. Dit alles leidde ertoe dat Weenink in ging krimpen. De winkel in Doetinchem werd van de hand gedaan en in Varsseveld werd een gedeelte van het pand verhuurd. Wanneer de gemeente te kennen geeft het pand wel aan te willen kopen voor het realiseren van een dorpsplein, neemt de familie Weenink het moeilijke besluit het pand te verkopen en de activiteiten voort te zetten in de vestiging te Winterswijk.

Zo komt er na meer dan een eeuw een eind aan het winkelbestand van de familie Weenink in Varsseveld. Op de plek waar ooit Johan Weenink begon, bouwt men thans aan het project 'Van Deutekom'. De winkel aan de Spoorstraat is overgegaan in handen van Qidi Design en de winkel op de plek van de voormalige 'Plantenschuur' zal spoedig door de slopershamer tot het verleden gaan behoren.